

Sygn. akt III AUa 13/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Beata Górka (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 15 października 2015 r. w Szczecinie

sprawy J. Ł. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 listopada 2014 r. sygn. akt VI U 1331/14

- zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje ubezpieczonemu J. Ł. (1) prawo do emerytury od dnia 20 maja 2014r.;
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

SSO del. Beata Górka SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 13/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 maja 2014 r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonemu J. Ł. (1) prawa do emerytury, ze względu na niespełnienie przesłanki co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony, który domagał się jej zmiany i przyznania wnioskowanego świadczenia, a także zasądzenia kosztów postępowania według norm przepisanych. Ubezpieczony domagał się

uwzględniania do okresów pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w (...) Stoczni (...) w S. od dnia 2 września 1969 r. do 23 czerwca 1972 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości. Wskazał, że wnioskowany okres nie został uwzględniony ze względu na to, że pracodawca w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie zaznaczył tego okresu do pracy w takim charakterze, a ponadto okresu nauki zawodu nawet na stanowiskach wskazanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie zalicza się do stażu pracy w szczególnych warunkach, chociaż jest zaliczany do stażu ogólnego ubezpieczonego.

Pełnomocnik ubezpieczonego w uzupełnieniu odwołania od decyzji podtrzymał dotychczasowe wnioski i twierdzenia, a nadto wskazał, że zasadnym jest doliczenie ubezpieczonemu do okresu pracy w szczególnych warunkach czasu odbywania zasadniczej służby wojskowej w okresie od dnia 29 października 1974 r. do 1 października 1976 r.

Wyrokiem z dnia 19 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy wydał rozstrzygnięcie w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny i rozważania prawne.

J. Ł. (1) urodził się w dniu (...). Nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego, a na dzień 1 stycznia 1999 r. posiadał łączny staż ubezpieczeniowy wynoszący co najmniej 25 lat. Wniosek o emeryturę złożył w dniu 15 kwietnia 2014 roku.

Organ rentowy przyjął, że ubezpieczony pracował w warunkach szczególnych w następujących okresach: od 19 września 1972 r. do 28 października 1974 r., od 29 października 1974 r. do 31 grudnia 1974 r. (zasadnicza służba wojskowa), od 18 października 1976 r. do 28 lutego 1982 r., od 13 lipca 1992 r. do 31 grudnia 1998 r., co dało łącznie 14 lat i 25 dni stażu pracy w warunkach szczególnych (po wyłączeniu okresów zwolnień chorobowych przypadających po dniu 14.11.1991 r.).

W dniu 2 września 1969 r. J. Ł. (1) i jego ojciec, J. Ł. (2), zawarli umowę o praktyczną naukę zawodu z Przedsiębiorstwem Państwowym (...) w S.. W umowie wskazano, iż J. Ł. (1) będzie uczył się zawodu elektromontera okrętowego, przy czym nauka rozpocznie się w dniu 2 września 1969r., a zakończy w dniu 24 czerwca 1972r. W § 2 umowy ustalono czas pracy ucznia, wskazując że wynosi on: w wieku od 14 do 16 lat – 6 godzin dziennie, a 36 godzin tygodniowo; powyżej 16 lat – 46 godzin tygodniowo, zgodnie z tygodniowym planem zajęć. W ustępie drugim zaznaczono, że do czasu pracy ucznia w wieku 14-18 lat wlicza się czas dokształcania w wymiarze 18 godzin tygodniowo, bez względu na to, czy nauka odbywa się w godzinach pracy. Dodatkowo ustalono, że czas pracy i nauki ustala dyrekcja szkoły w tygodniowym planie zajęć, oraz że w okresie nauki szkolący będzie płacił uczniowi wynagrodzenie miesięczne w wysokości: 150 zł w pierwszym roku nauki; 320 zł w drugim roku nauki oraz wynagrodzenie I grupy w trzecim roku nauki. W czasie nauki J. Ł. (1) był pracownikiem (...), zatrudnionym w Wydziale Szkolnym tejże stoczni w charakterze ucznia.

J. Ł. (1) ukończył naukę w szkole zawodowej zgodnie z planem. W trzeciej klasie, zgodnie z tygodniowym rozkładem lekcji, uczniowie klasy IIIe, do której uczęszczał J. Ł. (1), od poniedziałku do środy włącznie mieli zajęcia szkolne, zaś od czwartku do soboty odbywali praktyczną naukę zawodu. W poniedziałki, wtorki i środy zajęcia szkolne odbywały się w godzinach od 7.30 do 13.30, przy czym były to zarówno lekcje takich przedmiotów jak język polski, język rosyjski, wychowanie obywatelskie, matematyka i WF, jak i praktyczne zajęcia warsztatowe w pracowni elektrycznej.

Szkoła, do której uczęszczał J. Ł. (1) mieściła się przy ulicy (...) w S. i tam odbywały się zajęcia lekcyjne. Natomiast stocznia (...) mieściła się przy ulicy (...); aby dostać się na jej teren należało przepłynąć na wyspę; dotyczyło to także uczniów w czasie odbywania przez nich praktycznej nauki zawodu. W czasie pracy na terenie stoczni uczniowie pracowali pod nadzorem instruktorów, wykonując pracę w warunkach szczególnych.

Po zakończeniu nauki w szkole J. Ł. (1) został – z dniem 19 września 1972r. - zatrudniony w (...) na stanowisku elektromontera w Oddziale Remontowo-Elektrycznym. Pracę na tym stanowisku wykonywał nieprzerwanie do 29 października 1974r., kiedy to rozpoczął odbywanie zasadniczej służby wojskowej. Do pracy po zakończeniu odbywania służby wojskowej ubezpieczony powrócił z dniem 16 października 1976r. i wykonywał ją nieprzerwanie do 28 lutego 1982r. Przez cały czas faktycznego wykonywania pracy w (...), poczynając od 19 września 1972r., ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych, tj. pracę przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach.

(...) wystawiła ubezpieczonemu świadectwo pracy w warunkach szczególnych za okresy od 19 września 1972r. do 28 października 1974r. oraz od 18 października 1976r. do 28 lutego 1982r. Pracodawca nie widział i nie widzi podstaw do objęcia tym świadectwem także okresu odbywania przez ubezpieczonego praktycznej nauki zawodu, gdyż w jego ocenie w tym czasie J. Ł. (1) nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy.

Na podstawie art. 24 ust. 1b pkt 20 i art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013, poz. 1440 z późn. zm.; dalej jako: ustawa emerytalna), a także przepisów § 4 ust. 1 i §2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) , Sąd Okręgowy uznał odwołanie ubezpieczonego za nieuzasadnione.

W załączniku do powyższego rozporządzenia, w punkcie 90 dziale III wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wskazano, że pracami w szczególnych warunkach są prace wykonywane bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że przedmiotem sporu w sprawie było to, czy okres pobierania przez J. Ł. (1) praktycznej nauki zawodu należało uznać za okres pracy w szczególnych warunkach.

W celu wyjaśnienia spornych okoliczności Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z dokumentów zawartych w aktach emerytalnych ubezpieczonego oraz dokumentów złożonych do akt w toku postępowania sądowego, w tym przede wszystkim z archiwalnej dokumentacji ze spornego okresu w postaci akt osobowych J. Ł. (1) z okresu zatrudnienia w (...) wraz z aktualnymi wyjaśnieniami pracodawcy, a także zachowanej dokumentacji z okresu pobierania przez niego nauki w szkole zawodowej.

Prymat wiarygodności przyznał sąd także zeznaniom przesłuchanych w sprawie świadków, którzy byli szkolnymi kolegami ubezpieczonego, jednakże ze względu na to, że nie pamiętali już dokładnie omawianych zdarzeń, decydujące znaczenie przypisano dowodom z dokumentów.

W ocenie sądu, wyrażonej przy uwzględnieniu jednolitych w tym zakresie poglądów orzecznictwa, młodociani odbywający naukę zawodu w ramach umów zawieranych z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z 1958 r. o nauce zawodu, przyuczeniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy, posiadali wprawdzie status pracownika w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym, jednakże okres nauki zawodu połączonej z obowiązkiem dokończenia się w zasadniczej szkole zawodowej nie stanowił dla nich okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej na zasadach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że ze względu na połączenie nauki zawodu z obowiązkiem dokończenia się w zasadniczej szkole zawodowej, okres ten nie stanowił więc okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej na zasadach określonych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., gdyż z założenia uczeń przyuczony do wykonywania określonych w art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach, prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne

lub otoczenia, nie mógł ich wykonywać i faktycznie nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Co za tym idzie, żądanie zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu odbywania praktycznej nauki zawodu w latach 1969-1972 nie mogło zostać uwzględnione.

W powyższej sytuacji, zdaniem Sądu Okręgowego, rozważenia wymagało już tylko to, czy zaliczeniu do stażu pracy J. Ł. (1) w warunkach szczególnych podlegał okres odbywania przez niego zasadniczej służby wojskowej.

Mając na uwadze uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013r., sygn. akt II UZP 6/13, Sąd pierwszej instancji podkreślił, że ubezpieczony wprawdzie rozpoczął odbywanie zasadniczej służby wojskowej w okresie obowiązywania przepisu art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony w jego pierwotnym brzmieniu (obowiązującym tylko do 31 grudnia 1974r.), to jednak zakończył ją już w czasie, gdy przepis ten miał brzmienie inne, nie pozwalające na zaliczenie okresu odbywania służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy wskazał, że z dobrodziejstwa zaliczenia okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych mogą obecnie skorzystać tylko te osoby, które odbyły ją (w znaczeniu: rozpoczęły i zakończyły, odbyły w całości) w czasie obowiązywania omawianego brzmienia przepisu, tj. do 31 grudnia 1974r. włącznie. Skoro zaś J. Ł. (1) w tym czasie tylko rozpoczął odbywanie zasadniczej służby wojskowej (z dniem 28 października 1974r.), jednak zakończył jej odbywanie dopiero w roku 1976, owa szczególna regulacja nie ma do niego zastosowania.

Na marginesie Sąd Okręgowy wskazał, iż organ rentowy i tak zastosował wobec ubezpieczonego korzystniejszą interpretację omawianego przepisu, gdyż wliczył do jego stażu pracy w warunkach szczególnych okres odbywania służby wojskowej od 28 października 1974r. do 31 grudnia 1974r. Powyższe nie miało jednak żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w sytuacji, w której ubezpieczonemu – mimo takiego doliczenia – brakowało blisko roku do wymaganego prawem 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych.

Z powyższym wyrokiem nie zgodził się ubezpieczony, który zaskarżył rozstrzygnięcie w całości, zarzucając mu jednocześnie naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 184 ust. 1 i 2 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w związku z art. 108 i art. 106 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony, poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a polegające na przyjęciu przez Sąd pierwszej instancji, iż brak jest podstaw do zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania przez ubezpieczonego służby wojskowej w okresie od dnia 29 października 1974 r. do 1 października 1976 r.;

- art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. przez uznanie, że skarżący nie wykazał okresu 15 lat pracy w warunkach szczególnych;

- art. 2 i 32 ust. 1 i 2 Konstytucji RP w związku z art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej przez uznanie, że okres odbywania zasadniczej służby wojskowej od dnia 29 października 1974 r. do 1 października 1976 r. nie podlega zaliczeniu do okresów pracy w warunkach szczególnych przy ustalaniu prawa do wcześniejszej emerytury.

Mając na uwadze powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury zgodnie ze złożonym wnioskiem z dnia 15 kwietnia 2014 r. oraz zasądzenie kosztów procesu za pierwszą instancję według norm przepisanych, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, iż minimalna różnica w treści przepisu 108 ust. 1 pomiędzy stanem prawnym z 1974 r. a 1975 r. pozostaje bez znaczenia pod kątem wymogów, jakie spełnić musiał żołnierz odbywający zasadniczą służbę wojskową, aby jej okres został doliczony do jego stażu pracy w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie w całości, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się uzasadniona i doprowadziła do wnioskowanej zmiany zaskarżonego wyroku.

Dokonując analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Apelacyjny nie podzielił istotnych ustaleń Sądu I instancji oraz rozważań prawnych, w zakresie, w jakim przyjęto, że J. Ł. (1) nie spełnił przesłanki legitymowania się co najmniej 15 letnim okresem pracy w warunkach szczególnych. W konsekwencji wadliwe okazało się rozstrzygnięcie, że ubezpieczony nie spełnił przesłanek warunkujących przyznanie wcześniejszej emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W bogatym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzanej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych, ma zatem możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wspomnianego załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów. W świetle art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tym rozporządzeniu. Przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia stanowi zresztą, że akt ten ma zastosowanie do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do niego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10).

Przewidziane w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku emerytalnym jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo (por. między innymi wyroki z dnia 22 lutego 2007 r., I UK 258/06, OSNP 2008 Nr 5-6, poz. 81; z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 Nr 21-22, poz. 328; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, Lex Nr 375653; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, Lex Nr 483283; z dnia 13 listopada 2008 r., II UK 88/08, niepublikowany; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, Lex Nr 509022). Podzielając takie rozumienie instytucji emerytury z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach, należy stwierdzić, że wyłącznie takie czynności pracownicze, które są wykonywane w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, kwalifikują pracę jako wykonywaną w szczególnych warunkach. Znaczące są przy tym stopień uciążliwości owych czynników oraz wymagania wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia. Jedynie, jeśli czynności te wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu. Z uwagi na wyjątkowość regulacji wykonywanie pracy w warunkach szczególnych nie może zostać tylko uprawdopodobnione, ale musi zostać wykazane w sposób niezbity i niebudzący jakichkolwiek wątpliwości.

Mając na uwadze treść art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej i powołane wyżej regulacje należy wskazać, że ubezpieczony udowodnił ogólny okres ubezpieczenia w wymiarze co najmniej 25 lat i nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego. Spór w sprawie dotyczy kwestii, czy do okresu pracy w szczególnych warunkach można zaliczyć okres zasadniczej służby wojskowej ubezpieczonego od 29 października 1974 r. do 1 października 1976 r. Nieuwzględnienie

do stażu pracy okresu nauki nie było kwestionowane na etapie postępowania apelacyjnego, w związku z czym okoliczność ta pozostawała poza przedmiotem sporu.

Sąd Apelacyjny nie podziela argumentu przedstawionego przez Sąd Okręgowy, jakoby tylko okres odbycia służby wojskowej do końca grudnia 1974 r. mógł być zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych. Zmiana przepisów, jaka nastąpiła w tym zakresie w roku 1975 r. nie może być interpretowana na niekorzyść ubezpieczonego.

Organ rentowy zaliczył ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych okres odbywania służby wojskowej od 28 października 1974 r. do 31 grudnia 1974 r. Sąd Okręgowy nie zakwestionował tej decyzji, wskazując, że była to interpretacja korzystniejsza dla ubezpieczonego, która jednak nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie, gdyż w dalszym ciągu brakuje mu blisko roku do wymaganego prawem stażu pracy w warunkach szczególnych. W tej sytuacji, okresem spornym pozostawał okres od 1 stycznia 1975 r. do 1 października 1976 r.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że ubezpieczony rozpoczął odbywanie służby wojskowej w okresie, w którym obowiązywał przepis art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1974 r. Tego okresu dotyczyła, powoływana w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji, uchwała Sądu Najwyższego z 16 października 2013 r., sygn. II UZP 6/13. Sąd Najwyższy zaakcentował, że rozpoznawał sprawę w odniesieniu do konkretnego stanu faktycznego. Uchwała dotyczyła sytuacji, w której służba wojskowa została odbyta do końca 31 grudnia 1974 r. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z innym stanem faktycznym, tak więc należało zastosować w niej stan prawny, który regulował kwestię odbycia służby wojskowej po 1975 r. Jednakże przepis art. 108 nawet w brzmieniu sprzed 1975 r. przewidywał, że pracownikowi, który we wskazanym terminie po zakończeniu służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w chwili powołania do tej służby, okres służby podlega wliczeniu do okresu zatrudnienia również w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.

Błędne jest zatem stanowisko Sądu Okręgowego, że zakończenie odbywania służby wojskowej już po okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 (do 31 grudnia 1974 r.), nie pozwala na zaliczenie tego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych, a co za tym idzie, że ubezpieczony nie odbył służby wojskowej w okresie, w którym obowiązywały regulacje stwarzające fikcję prawną pozwalającą na zaliczenie służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych, gdyż w tym czasie jedynie rozpoczął jej odbywanie.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy, zgodnie z którym, jeżeli spełnione zostały przesłanki zaliczenia okresu zasadniczej służby wojskowej, według obowiązujących w okresie tej służby przepisów, do okresu zatrudnienia, to były żołnierz nie powinien ponosić negatywnych konsekwencji z powodu zmiany przepisów regulujących nabycie prawa do emerytury (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., sygn. I UK 136/09, Lex 564766). Zatem zastosowanie w sprawie miała ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL w brzmieniu obowiązującym w okresie od 1 czerwca 1975 r. do 5 sierpnia 1979 r. w związku z treścią rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin, wydanego na podstawie art. 108 ust. 4 wspomnianej ustawy.

Od 1 stycznia 1975 r. omawiany przepis art. 108 ust. 1 uległ zmianie, jednakże nieznaczej. W nowym brzmieniu stanowił on, że „czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby”. Zmiany w omawianym przepisie były kosmetyczne. Obie regulacje umożliwiały zaliczenie pracownikowi odbycia służby wojskowej do uprawnień, jeżeli po odbyciu powrócił do wykonywania pracy.

Bezspornym w sprawie jest, że ubezpieczony J. Ł. (1) przez powołaniem do służby pracował w (...) Stoczni (...) do 28 października 1974 r. i wykonywał tam prace w warunkach szczególnych. Nie była również kwestionowana okoliczność, że od 18 października 1976 r. podjął on ponownie pracę w tym samym zakładzie i na tym samym stanowisku, które zostało określone w Wykazie A Dziale III poz.90 pkt 8 Rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r., a więc wykonywał

prace bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach.

Art. 106 ust. 1 wspomnianej ustawy przewidywał, że powrót do zatrudnienia musiał nastąpić w ciągu 30 dni od momentu odbycia służby wojskowej. W związku z tym, skoro ubezpieczony zakończył służbę 1 października 1976 r., a do pracy powrócił w dniu 18 października 1976 r., spełnił on przesłanki wymagane do tego, by czas odbywania służby wojskowej podlegał uwzględnieniu do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, a więc także w zakresie zaliczenia tego okresu do stażu pracy warunkującego przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury związanej z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach. Służba wojskowa przerwała ciągłość pracy w takim charakterze, jednakże zgodnie z utrwalonymi już poglądami orzecznictwa, należy potraktować ten okres, jak okres pracy na takich samych zasadach jak przed powołaniem do służby.

Wskazać należy również, że ubezpieczony J. Ł. (1) urodził się w dniu (...), a wniosek o emeryturę złożył w dniu 15 kwietnia 2014 r. Decyzja organu rentowego o odmowie przyznania emerytury datowana jest na dzień 23 maja 2014 r. Obowiązujące przepisy stanowią, że ubezpieczony na dzień wydania decyzji musi spełniać wszystkie przesłanki, które warunkują przyznanie wnioskowanego świadczenia. Ubezpieczony na dzień wydania decyzji miał już ukończone 60 lat, nie przystąpił do OFE, a także legitymował się co najmniej 25 letnim okresem składkowym i nieskładkowym i udowodnił co najmniej 15 – letni staż pracy w warunkach szczególnych. Mając na uwadze, że powyższe warunki spełnił już w dniu (...) r., od tej daty należało przyznać mu wnioskowane świadczenie.

Reasumując, cały okres odbywania przez ubezpieczonego J. Ł. (1) służby wojskowej podlega zaliczeniu do stażu pracy warunkującego przyznanie prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony zatem posiada co najmniej 15 – letni staż pracy w warunkach szczególnych, a zatem spełnia wszystkie przesłanki do przyznania mu wnioskowanego świadczenia.

Mając na uwadze dokonane ustalenia i ocenę prawną Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego, przyznając ubezpieczonemu J. Ł. (1) prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach począwszy od dnia 20 maja 2014r.

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 k.p.c. i art. 99 k.p.c. i zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz ubezpieczonego kwotę 60 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za pierwszą instancję oraz 150 złotych tytułem uiszczonej opłaty od apelacji oraz zwrotu kosztów procesu za drugą instancję, mając na uwadze wysokość stawki minimalnej określonej w § 12 ust. 1 pkt 1 i 2 w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity w Dz. U z 2013r., poz. 490).

SSO del. Beata Górska SSA Barbara Bialecka SSA Jolanta Hawryszko